

15.6.2006

2032/4/04 och 2854/4/04

Beslutsfattare: Biträdande justitieombudsman Petri Jääskeläinen

Föredragande: Referendarieråd Riitta Länsisyrjä

BEAKTANDE AV DE SPRÅKLIGA RÄTTIGHETERNA I SAMBAND MED ATT DATASYSTEMET ULJAS TOGS I BRUK

1 KLAGOMÅL

Klaganden kritiserar exekutionsavdelningen vid Vanda häradsämbete för dess förfarande vid indrivningen av hans skulder. Klaganden anser att hans egendom har utmätts på felaktiga grunder. Han anser vidare att exekutionsavdelningens indrivningskvitton är otydliga och att han inte fått veta vilka borgenärerna är. Klaganden kritiserar det faktum att skuldbeloppet har fortsatt att öka trots indrivningen.

Klaganden har bifogat två 21.9.2004 daterade meddelanden om ärendets anhängighet. Av meddelandena framgår inte vilken fordran indrivningen avser och till dem har inte bifogats någon betalningsuppmaning eller något förhandsmeddelande om utmätning. Dessutom är meddelandet om att ärendet var anhängigt inte avfattat på svenska, som är klagandens kontaktspråk enligt befolkningsregistret.

Klaganden kräver att få se alla handlingar som rör honom.

2 UTREDNING

Med anledning av skrivelserna har justitieombudsmannens kansli rekviderat utredningar av ledande häradsfogden och biträdande utmätningssmannen vid Vanda häradsämbetes exekutionsavdelning. Biträdande utmätningssmannen har tillställt kansliet kopior ur utsökningens informationssystem över de skulder som gäldenären nämnt.

Justitieministeriet har gett utlåtande om de brister och fel som påtalats i sammanlagt 15 klagomål i samband med att datasystemet ULJAS togs i bruk. I detta ärende konstaterade justitieministeriet att ingen bilaga hade fogats till det meddelande om anhängighet som sändes gäldenären. Datasystemet hade inte fungerade klanderfritt. Det förekom brister i datautskriften. Korrigeringen av felen i de svenska utskriften hade tagit mera tid i anspråk än korrigeringen av övriga fel. Datasystemet hade till åtskillnad från utsökningens gamla datasystem från första början planerats som genuint tvåspråkigt, i syfte att förbättra den

svenskspråkiga servicen. Detta ledde till oförutsedda problem. Följden var också att de svenskspråkiga utskriftena var bristfälliga under en längre tid än de finskspråkiga. Sådana brister kan avhjälpas genom att ämbetsverket sänder en ny utskrift efter att det fått kännedom om bristerna.

Exekutionsavdelningens utredningar sänds för kännedom till klaganden, som bilaga till detta beslut.

3 AVGÖRANDE

3.1 Utsökningsgrunderna

Till den del som klagomålet gäller frågan om huruvida de fordringar som ligger till grund för utsökningen är befogade samt fordringarnas belopp och borgenärerna har jag avgjort ärendet i justitieombudsmannens kanslis svar (295/4/05) 21.2.2006. I detta avseende har av klagomålet inte framgått någonting nytt som skulle ge anledning att ompröva ärendet.

Jag konstaterar emellertid att enligt den ändring av räntelagen som trädde i kraft 1.7.2002 (340/2002) ändrades dröjsmålsräntan på gamla fordringar räknat från den nämnda dagen så att en fysisk person är skyldig att betala högst den dröjsmålsränta som avses i 4 § 1 mom., om inte borgenären har krävt dröjsmålsränta enligt utsökningsgrunden. Hos Er har sålunda, med hänvisning till exekutionsavdelningens utredning, räknat från nämnda datum på de privaträttsliga fordringarna uppburits en dröjsmålsränta som är 7 procentenheter högre än Finlands Banks referensränta vid tidpunkten i fråga. Dröjsmålsräntan är för närvarande 9,5 procent till 30.6.2006.

Enligt räntelagens 11 § kan dröjsmålsräntan jämkas om gäldenären är en fysisk person och skulden inte hänför sig till näringsverksamhet. Under de förutsättningar som nämns i lagrummet kan dröjsmålsräntan jämkas också då det finns vägande skäl för jämkning. Om gäldenären och borgenären inte kan enas om jämkningen kan gäldenären väcka talan i domstol om jämkning.

Klaganden kritiserar framförallt indrivningen av sådana privaträttsliga fordringar vilkas verkställighetsgrund har uppkommit redan i början av 1990-talet. Jag uppmärksammar honom på utsökningslagens 2 kap. 24 § som trädde i kraft 1.3.2004. Enligt denna bestämmelse är en utsökningsgrund som avses i utsökningslagen och i vilken en fysisk person har förelagts en betalningsskyldighet, verkställbar endast i 15 års tid. Tidsfristen är 20 år om den i utsökningsgrunden nämnda borgenären är en fysisk person eller om en ersättningsfordran grundar sig på ett brott för vilket gäldenären har dömts till fängelse eller samhällstjänst. Huvudregeln är således den att utsökningsgrunder inte längre är verkställbara efter 15 år. Enligt ikraftträdandebestämmelsen i samband med ändringen av utsökningslagen förlorar verkställighetsgrunder som

uppkommit före 1.3.1993, beroende på fordrans natur, sin betydelse som utsökningsgrund antingen 1.3.2008 eller 1.3.2013. Sålunda kommer bl.a. den fordran som innehas av ett aktiebolag och som baserar sig på den dom som Borgå häradsrätt avkunnade 15.3.1993 att förlora sin verkställbarhet 15.3.2008.

3.2

Meddelandena om anhängighet

Enligt vad som utretts hade klaganden fått felaktiga och bristfälliga meddelanden om ärendenas anhängighet. Detta var fallet med de meddelanden som var daterade 21.9.2004. Till dessa hade inte fogats sådan betalningsuppmaning som utsökningslagens 3 kap. 33 § förutsätter, med en precisering av den fordran som meddelandet avsåg. Meddelandet var dessutom avfattat på finska, trots att klagandens kontaktspråk enligt befolkningsregistret är svenska.

Enligt vad som utretts berodde detta på vissa inkörningsproblem med det nya datasystemet ULJAS som togs i bruk 1.3.2004. Justitieministeriet medger i sin utredning att bristerna i de svenskspråkiga utskrifterna inte hade kunnat avhjälpas lika snabbt som de övriga bristerna.

I mitt beslut i ärendet dnr 33 och 34/4/06 har jag redan meddelat justitieministeriet min uppfattning om dess felaktiga förfarande i samband med att dataprojektet inom utsökningsväsendet genomfördes. Av denna anledning föranleder klagomålet till den del som det gäller de felaktiga utskrifterna inga särskilda åtgärder från min sida, med undantag för frågan om utskrifternas språk.

Enligt 6 § 1 mom. i Finlands grundlag är alla lika inför lagen. Enligt paragrafens 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas bl.a. på grund av språk.

I grundlagens 17 § tryggas rätten till eget språk och egen kultur. Enligt paragrafens 2 mom. skall vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällliga behov enligt lika grunder.

I grundlagens 21 § tryggas vars och ens rätt till en rättvis rättegång och god förvaltning. Enligt grundlagens 22 § skall det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Enligt språklagens 4 kap. 19 § 3 mom. skall en tvåspråkig myndighet i meddelanden, kallelser och brev till parter, eller till den som enligt lag skall underrättas om ett ärende som är eller skall bli anhängigt, använda mottagarens språk, om myndigheten vet vilket det är eller utan oskäligt besvär kan ta reda på det, eller använda både finska och svenska.

Justitieministeriet borde sålunda, i syfte att trygga klagandens grundlagsenliga språkliga rättigheter och i syfte att förverkliga kravet på ett jämlikt bemötande av medborgarna, ha sett till att systemet fungerade lika bra med svenskspråkiga som med motsvarande finskspråkiga utskrifter. Av utredningen framgår inte den närmare orsaken till att det tagit längre tid att avhjälpa felen i de svenskspråkiga utskrifterna än att avhjälpa motsvarande fel i de finskspråkiga utskrifterna. För att svenskspråkiga parter skall ha samma möjligheter som finskspråkiga att få jämkning och betala sina skulder borde systemfelen ha avhjälpats inom samma tid.

Jag meddelar justitieministeriet för kännedom min uppfattning om det felaktiga förfarandet.

3.3

Anvisning

Klaganden kan rikta sin handlingsbegäran direkt till exekutionsavdelningen vid Vanda häradsämbete.

För utredning av möjligheterna till jämkning enligt räntelagen eller inlämnande av en ansökan om skuldsanering uppmanar jag klaganden att vända sig till Ekonomi- och skuldrådgivning, Stationsvägen 10 A, 01300 Vanda, tfn 09-83 922 120.